

Kvinna

säkra din ekonomi

Martha
FÖRBUNDET

Pengar är kanske inte det första man diskuterar då man börjar ett gemensamt liv. Ändå har pengar och ekonomi en ganska central roll i vardagen. Det lönar sig inte att "gå som katten kring het gröt" och försöka undvika ämnet.

Dessutom är de regler som gäller i ett parförhållande olika beroende på om parterna är gifta eller sambor.

Samboende

I ett samboförhållande äger vardera parten ensam den egendom som är i hans/hennes namn. Därför är det ytterst viktigt att tänka på i vems namn egendom skaffas.

Köper sambor t.ex. en bostad tillsammans, antas det att vardera äger hälften, om inte annat kan visas. Det är skäl att sambor gör ett skriftligt avtal om egendom och skulder.

Om den ena av samborna dör, har den andra ingen arvsrätt till den avlidnes egendom. Den går till hans eller hennes arvingar (t.ex. barn eller föräldrar).

Den efterlevandes ställning kan förbättras med testamente.

Men - arvskatten blir dubbelt högre än för en äkta make om samborna inte har eller har haft gemensamma barn eller tidigare varit gifta med varandra.

Riksdagen godkände under hösten 2010 en lag om upplösning av sambors

gemensamma hushåll. Lagen utgår ifrån att samborna äger t.ex. hemlösoöre gemensamt om inte annat kan bevisas. Ytterligare gör lagen det möjligt för en sambo att kräva gottgörelse för dennas insatser för det gemensamma hemmet.

Giftorätt

Giftorätt gäller bara äktenskap, inte samboende.

Giftorätten aktualiseras först när ett äktenskap upplöses genom skilsmässa eller dödsfall.

Huvudregeln är att giftorätten gäller all egendom i ett äktenskap. Den gäller alltså också egendom som någondera parten har fått som arv eller gåva, om det inte står i testamentet eller gåvbrevet att giftorätten inte skall gälla denna egendom.

Giftorätt innebär att när den ena dör eller makarna skiljer sig, läggs all egendom samman, och vardera får hälften.

Detta kallas avvittring och innebär att den mera förmögna maken betalar utjämning till den andra maken. Den avlidna makens halva går till arvingarna. Finns inga barn, får den efterlevande också den dödas halva, och får med vissa begränsningar förfoga över den. Den efterlevande maken får exempelvis inte testamentera eller donera egendom som tillhörde den först avlidne maken.

Om den efterlevande maken är mer förmögen än den avlidne behöver den efterlevande maken inte betala utjämning om han eller hon yrkar på det.

Äktenskapsförord

Är en ömsesidig överrenskommelse mellan makar om hur egendomen skall fördelas då äktenskapet upplöses.

Genom det kan man t.ex. säkerställa att en fastighet hålls "i slakten".

Förordet kan upprättas under äktenskapet eller före det.

Endast ett nytt äktenskapsförord kan ändra överrenskommelsen eller "återuppliva" giftorätten.

Förordet kan begränsas att gälla endast vid skilsmässa, eller att endast gälla viss egendom, t.ex. ärvd egendom. Det kan också skrivas ensidigt så, att bara den ena maken har giftorätt i den andras egendom.

Om man har äktenskapsförord, är det ytterst viktigt att tänka på i vems namn egendom anskaffas.

Äktenskapsförord skall göras skriftligt med två vittnen. Det träder i kraft då det inlämnats till magistraten för registrering.

När den ena dör

En änka eller änkling har rätt att bo kvar i makarnas gemensamma hem och använda allt hemlösores.

Dessutom har den efterlevande den rätt som giftorätten ger. Resten av egendomen – oftast hälften – går till den avlidnas arvingar, oftast barnen.

Testamente

I ett testamente kan en myndig person bestämma vem som skall få hans eller hennes egendom när han eller hon dör.

Bröstarvingar (barn och barnbarn) har alltid rätt till en viss minimiandel, en laglott. Den är hälften av den avlidnas egendom och fördelas jämnt mellan alla bröstarvingar.

Testamentet kan gälla hela egendomen eller bara en del av den. I sistnämnda fall delas resten enligt vanliga arvsregler.

Ett testamente kan ge testamentstagaren full äganderätt till egendomen.

Ofta är det av arvsskatteskal bättre att testamentet ger barnen äganderätten och änkan eller änkingen får besittningsrätten, dvs. rätt att hålla egendomen odelad och använda den. Arvsskatten betalas då av barnen (ägarna), ►

men skatten minskas i proportion till hur mycket besittningsrätten anses belasta egendomen. En försäljning av egendomen kräver tillstånd både av den efterlevande och arvingarna.

Den som gör ett testamente kan också bestämma att mottagarens make inte skall ha giftorätt i egendomen. På detta sätt ser man till att mottagaren inte behöver dela egendomen med sin make t.ex. vid skilsmässa.

Ett testamente skall skrivas enligt mycket stränga regler och helst av en jurist. Det behöver inte registreras.

Delgivning av testamente

Den som får något med stöd av ett testamente skall informera arvingarna om testamentet. Detta kallas delgivning. Det är skäl att anlita en jurist som hjälp. En arvinge som inte vill godkänna testamentet skall ta saken till domstol inom sex månader efter delgivningen.

Annars blir testamentet gällande. Också en arvinge som vill ha sin laglott skall inom samma tid bevisligen kräva att få den, annars har han eller hon avstått från den.

Finansierad av Arbets- och näringsministeriet

JURIDISK EXPERTIS Marcus Kevin, jur.mag.

GRAFISK FORMGIVNING Adverbi

TRYCK Oy FRAM Ab 2010

Mera information:

Janine Smeds, sakkunnig i ekonomi
Tfn 043 820 0073
janine.smeds@martha.fi

Finlands svenska Marthaförbund

Lönnrotsgatan 3, FI-00120 Helsingfors
010 279 7250, kansliet@martha.fi
www.martha.fi